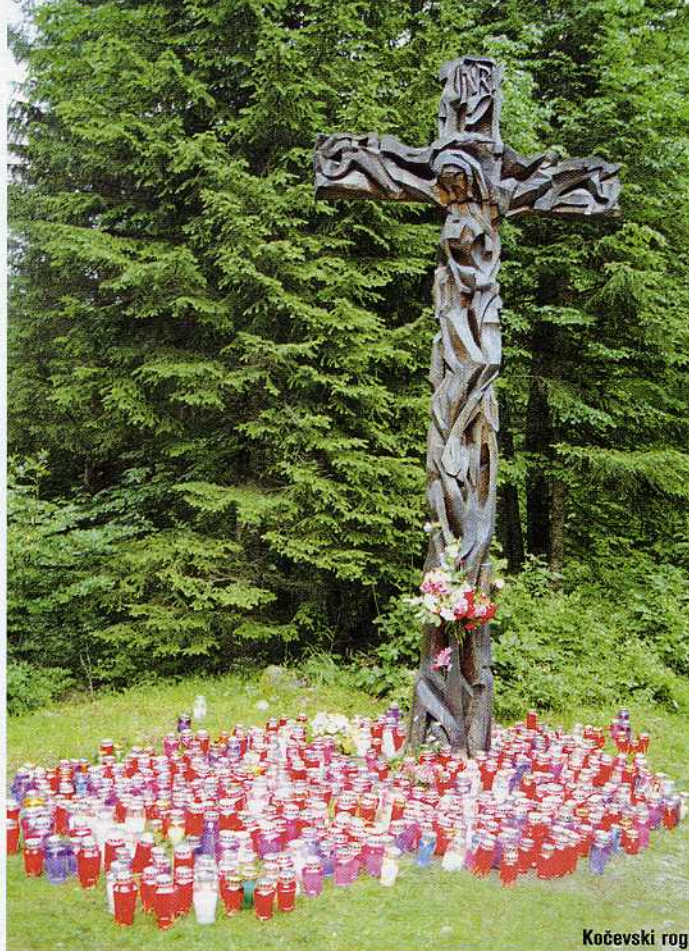

Potem ko so poslanci v državnem zboru opravili prvi del razprave zakona o vojnih grobiščih v drugi obravnavi, je Spomenka Hribar javno objavila svoja stališča o razpravi o tem zakonu. Vredno je, da si jih pogledamo, tudi zato, ker Hribarjeva velja za ideologinjo "levice" na tem področju.

Kočevski rog

Duh Popita in Dolanca

Tudi zdaj se je zadeve lotila na svoj običajni način – malo ošvrkniti eno stran, malo drugo, toda "levico" tako, da to ne bo preveč bolelo, "desnico" pa popolnoma. V celofan zavito sataniziranje "desnice" se torej nadaljuje. Pri tem je prav nič ne moti, da je ta njena "desnica" politično povsem šibka.

Čeprav je zakon o vojnih grobiščih namenjen predvsem zmolčanemu grobiščem, saj so druga, partizanska, že zdavnaj urejena, so jo nekatere pripombe oziroma predlogi zainteresirane strani tako zbudili, da je spet, kot že tolikokrat, zgubila kompas in posegla po uničujočih besedah in diskvalifikacijah. Tako je na nekaj drobnih pripomb Nove slovenske zaveze, društva, ki je nastalo iz želje po popravni krivic na protirevolucionarni strani, šla z vsemi topovi. Zapisala je: "Nato so dali svoje amandmaje na zakonsko besedilo in na amandmaje vlade še poslanci na desnici; njihovi predlogi se opirajo na stališča

Nove slovenske zaveze. Njihov namen je, nedvomno, rehabilitacija protikomunizma in kolaboracije."

Pritlehno podtikanje

To je zapisala Spomenka Hribar! In "preživela". Malo naprej je to svojo noro izjavo ponovila in dodala, da je to izjavil "v privatnem razgovoru eden vodilnih desnih ideologov", ki pa ga ne bo imenovala. Tako. Ali se ji pri pisanju teh besed ni zazdelo, da jih pošilja na javno sceno, da jih bodo brali mnogi ljudje in da bo marsikoga od njih zanimalo vsaj dvojje: kdo naj bi bil ta "desni ideolog" in kaj je v resnici rekel? Česa takšnega, kot mu je pripisala, skoraj zagotovo ni rekel. In če se gremo malo teorije, tudi če bi rekel kaj takšnega, le kako more to tako poceni in pritlehno pripisati kar celotni "desnici" in Novi slovenski zavezi?!

Še več, v tem strupenem in podtikajočem slogu je nadaljevala: "Nobenega občutka sramu ob tem, da so nekdanji kolaboranti pustili pla-

čati od okupatorjev za svoje delo in da torej ni šlo 'le' za neki vzvišeni cilj, temveč za politično opredelitev proti komunizmu in liberalizmu za ohranitev stare politične družbe pod moralno (nad)oblastjo Cerkev in torej tudi proti demokraciji sploh."

Od zapreti do prepovedati

Vso to brutalno podtikajoče besnilo očitno služi njenim namenom, nekakšnemu "poslanstvu", ki ga zasleduje že več kot desetletje. Zdaj ga je osrediščila v naslednjem stavku: "Mrtvi počivajo v miru, ko jim dopustimo, da so 'samo mrtvi', ko prenehamo v njihovem imenu nadaljevati ali začinjati znova sovraštvo med živimi." Zato je nujno treba po njeno "to poglavje naše zgodovine" **zapreti**. "In bi lahko začeli znova, drugače!" je še pribila. Ali je k takšni poceni floskuli sploh mogoče postaviti vprašanje **kako** in predvsem **kdo**?

Totalitaristični refleksi

Hribarjeva nas s tem svojim iz-

razito nestrpnim, pristranskim in krivičnim diskurzom sili, da tudi prizadeti uporabljamo trši besednjak. Že nekaj let nam Hribarjeva in tudi nekateri drugi javnomnenjski voditelji "levice" kažejo svoj izraziti nestrpnostni refleks, pravo totalitaristično voljo. Prizadeti pa že vsa ta leta kot da tega njihovega refleksa in namena ne vidimo, če pa že, se nanj odzovemo zelo medlo. Ponavadi ob tovrstnih izjavah Hribarjeve zamahnemo z roko in jo po liniji najmanjšega odpora stlačimo med "levico", češ, "levičarska ideologinja" in "prodala se je". To večinoma seveda drži, toda nujno potrebno je to njeno obnašanje reflektirati in ga označiti s pravimi termini. Zato, da bo razvidno, predvsem pa da bo viden njegov namen.

Preprečiti razpravo

Spomenka Hribar govori o potrebnosti zaprtja določenega poglavja naše zgodovine. Pri tem misli na obdobje revolucije in protire-

volucije. Ona bi kar "zapirala". Že leta si prizadeva za to "zapiranje". Najprej z obvodnim splošnejšim terminom **sprave**, zdaj pa že kar neposredno, z jasno besedo o **potrebnosti zaprtja** neke teme.

Kaj bi torej rada "zaprla"? Nič manj kot **razpravo** o neki temi. Zapreti razpravo – in s tem raziskovanje in pisanje – pa pomeni preprečiti jo. Če preprečiš razpravo – interpretiranje torej – zacementiraš status quo dosedanje (komunistično-partizanske-borčevske) resnice. Da je ta skrajno pristranska, mitizirana in poledično neresnična, je danes znano tistim seveda, ki jih resnica, pravica in urejena ter odprta družba zanimajo.

Res, malo je takih v današnji Sloveniji, toda so. Prizadevanje za preprečitev razprave je protidemokratska in protiliberalna drža. Kako posmehljivo smo v 80. letih gledali na stare partijske aparatčike, razne Popite in Dolance, ko so nam grozili. Takrat se je zdelo, da so ti ljudje živeli na nekih oddaljenih svetovih. Zelo

malo razlike je med Spomenko Hribar in Popiti. Jezik je podoben, grozeč in pozivajoč k prepovedim. Takšna so tudi hotenja, ki ga krmilijo.

Predmoderna govornica

Govornica Spomenke Hribar je predmoderna. Biti proti javni razpravi – kadar koli in o čemer koli – je biti proti temeljnim prvinam demokracije. Hribarjeva nam skuša dopovedati, da nas razprava o naši polpreteklosti razdvaja in hromi. Morda hromi njo? Morda borce ali mnoge komunistične morilce? Morda tisoče privilegirancev? Le kako lahko nekdo tako ignorira gore dejstev o revoluciji, ki so danes javno dostopna vsakomur?

Nekaj bi bilo z nami hudo narobe, če bi razprava o kateri koli temi hromila življenje v neki družbi. Seveda, res je, da resnica pogosto boli, vendar nas tudi očiščuje in osvobaja. In o novem življenju je mogoče govoriti le skozi to optiko, ne pa skozi totalitaristično in nestrpno optiko prepovedi. Prav poskusi preprečevanja razprave – ti anahronistični poskusi – hromijo našo demokracijo in onemogočajo odprtost naše družbe. Za demokracijo in odprto družbo je *conditio sine qua non* prav nenehna možnost po kateri koli razpravi. Odprtost torej, ne pa zaprtost, h kateri kliče Hribarjeva.

Njihova resnica

Seveda, pri razpravi je skoraj vedno tako, da ta komu ni všeč. Ali bomo zdaj zaradi tega, zaradi "ljubega miru" neke kaste ali samo zaradi ne-

Spomenka Hribar

kih posameznikov, ki zasledujejo svoj nemoralni interes, zapirali in preprečevali razpravo? Kako naj bi to sploh počeli? Vemo, da to danes s kazenskim zakonikom ni več mogoče. Kako torej? Kaj torej nenehno apeliranje Spomenke Hribar po "pospravi", po zaprtju nekega poglavja naše zgodovine pomeni, in predvsem za koga?

Hribarjeva govori predvsem politikom, urednikom, novinarjem, učiteljem, tistim torej, ki oblikujejo javno zavest; ti naj imajo o naši zgodovini takšen odnos, kot ga hoče ona, kot ga ima ona. Neka tema naj bo torej odiozna, skoraj inkriminirana, do neke mere celo tabu, da se o njej ne bi

Moralno brezno

Če kdo pravi nasprotno, da je zgodovina še neraziskana in da v naši družbi živijo velike krivice, povezane z njo, potem naj se mu zaprejo usta. In to celo z lažjo in diskvalifikacijo, na primer da si prizadeva za rehabilitacijo kolaboracionizma. Ko sem prebral te njene besede, nisem mogel verjeti, da si nekdo na javni sceni privoščiti spust v takšno brezno podtikanja neresnic.

Še bolj osupljivo je, da to antipolitiko poosebljajo nekateri ljudje, ki so v 80. letih stali v prvih vrstah v zahtevah po demokratizaciji, ljudje, ki smo jih zaradi tega spoštovali, včasih celo častili. Kako je mogoče, da so ti ljudje danes v prvih vrstah protiliberalnih tendenc, bi se dalo ugotoviti, vendar bi za to potrebovali veliko več prostora. To, da nekoga zgolj označimo, da je "levičar", to je veliko premalo. Takšna poenostavitve namreč le zamegli bistvo problema.

Demoniziranje desnice

Spomenka Hribar se že dolgo kaže kot "sredin-

Še vedno! Osnovna šola Rogatec leta 2002 s svojim Kardeljem, ki je neposredno odgovoren za smrt 50.000 Slovencev, za neizmerno gorje, ki ga je morala nacija pretrpeti zaradi njegovih zločinskih projektov, in za današnjo "nekompatibilnost" Slovenije z razvitim svetom.

ska" pozicionistka. Toda to je le videz, ki nam ga sama vsiljuje. V resnici ošvrkne "levico" vedno le simbolično, na splošni ravni, skratka toliko, da bi dobili občutek reciproci-tete do "obeh" strani. V resnici pa vedno veliko bolj ošvrkne "desnico" kot "levico". Celotno – to je primer v zadnjih letih – ko je "levica" v izraziti prednosti pri zagovoru nedemokratskih rešitev, kar se tudi pri sprejemanju zakona o vojnih grobiščih povsem jasno vidi. Niti manevri Hribarjeve tega ne morejo zakriti. "Desnico" je morala dobesedno satanizirati, kot smo videli uvodoma, da bi jo pripeljala na isto raven z borčevsko levico.

Odnos do resnice

Razdor, cepitev, razklanost in celo "sovraštvo med živimi"? Zagotovo v odprtih demokratičnih družbah na Zahodu nihče ne govori – straši! – oziroma ne straši s takšnim besednjakom. Tam je razprava odprta, predvsem pa predestiniranost (omogočenost) razprave, kar je konstitutivni element demokratičnega prostora.

Preprečevanje razprave pomeni preprečevanje resnice. Razčiščevanje vodi k očiščevanju: misli, src – in družbe. Kakšna družba bomo, če bo razprava o neki temi tabuizirana?

In za kakšno temo tu sploh gre! To je neizmerno obsežna in pomembna tema o naši polpretekli zgodovini. Saj skoraj vse današnje življenje in mišljenje temelji na pretek-

losti. Vedno in povsod, ne le pri nas. Le zakaj bi bili mi izjema? In to – skoraj vse – naj bi preprečevali, demonizirali, verbalno inkriminirali?!

Aktivistka

Zdaj, ko je Hribarjeva posredno na oblasti, nima več neposredne potrebe po "konfrontaciji" z nedemokratsko oziroma po zagovoru resnice. Zdaj so ji dovolj fraze, katerih tarča so nemočni politični poraženci. Zato je njen članek v *Večeru* (22. junija 2002) aktivističen in tendenciozen, namenjen je tudi kľofutanju "desnice". Zanj Nova slovenska zaveza obstaja kot sovražna formacija, ki ni vredna razčlenbe stališč, ampak popolnega zavračanja in demonizacije. NSZ je zanj poosebljenje nazadnjaškosti. S pozicije moči je zanj NSZ ne-vredna resnejše omembe, kaj šele bolj poglobljene razprave. Duh Popita in Dolanca torej.

Po-sprava?

In kakšna so stališča Nove slovenske zaveze, da jih Hribarjeva povsem ignorira in da mora to početi celo s podtikajočo lažjo? Stališča NSZ so povsem jasna, dosledna, koncizna in so zavezana resnici in pravici. Za Spomenko Hribar so očitno kot takšna moteča. Moteča, ker sploh so. Od leta 1945 do 1990 so bila v tem prostoru le stališča komunistov, borcev in iz podtalja tudi Udbe. Če bi še danes bila le ta, bi bil mir. Bila bi po-sprava Spomenke Hribar.

Ivo Žajdela